

ПОВІДОМЛЕННЯ

УДК 002.2:027.57(477-25)НБУВ:929Петров

Лідія Андріївна Поперечна
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського

НАУКОВІ ЧИТАННЯ В ІНСТИТУТІ КНИГОЗНАВСТВА НБУВ НА ПОШАНУ БІБЛОГРАФА І КНИГОЗНАВЦЯ СТЕПАНА ЙОСИПОВИЧА ПЕТРОВА

В Інституті книгознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського у циклі заходів до її 100-літнього ювілею (відзначатиметься 2018-го року) відбулося чергове засідання книгознавчих студій – наукові читання на пошану **Степана Йосиповича Петрова** – бібліографа, книгознавця, педагога, колишнього завідувача відділу рідкісних і цінних книг Державної публічної бібліотеки УРСР (нині НБУВ).

Ім'я Степана Петрова тісно пов'язане з книгознавчою і бібліотечною наукою, освітою і практикою, – він вписав свою сторінку в історію головної бібліотеки країни, полишив по собі помітний слід в становленні національної бібліографії, виховав плеяду книгознавців і бібліотечних фахівців. Тож аби вшанувати його пам'ять у переддень 100-літнього ювілею від дня народження, до читальної зали відділу стародруків і рідкісних видань зійшлося багато відомих послідовників ученого – книгознавців і бібліографознавців, співробітників Бібліотеки, викладачів і студентів бібліотечних кафедр київських вишів, а також представники кількох поколінь родини С. Й. Петрова.

Відкриваючи читання, які передують віковому ювілею Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, генеральний директор НБУВ, член-кореспондент НАН України **Володимир Попик** зауважив, що історія Бібліотеки – це історія багатьох визначних особистостей, які розбудували її як провідну установу національної науки і культури. Отож, готуючись до ювілею, ми повинні відзначити їхній персональний внесок, осмислити шляхи розвитку започаткованих ними традицій, актуалізувати значення для сучасності. *«Ім'я С. Й. Петрова для Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського має особливе значення. Він виступив продовжувачем інтелектуальної традиції її засновників, одним із твор-*

© Л. А. Поперечна, 2017

ців наукового потенціалу, гідного національної бібліотеки. У нелегкі десятиліття утисків і обмежень своїми працями С. Й. Петров заклав основи для формування цілісної і всеохопної національної бібліографії. Знаменно, що в незалежній Україні започаткована Петровим справа принесла вагомі результати у вигляді багатотомного зводу «Книга в Україні»», – підкреслив В. Попик.

Як учений, педагог і батько постав Степан Йосипович Петров у виступі його доньки – віце-президента Української бібліотечної асоціації, координатора американських центрів Посольства США в Україні, доктора історичних наук **Валентини Пашкової**. Зворушливі спогади дитинства про батьківські настанови й уроки життя, що стали дороговказом і сформували її як людину і фахівця, захоплення творчою біографією батька справили неабияке враження на присутніх. Наостанок свого виступу пані Валентина щиро подякувала працівникам Бібліотеки за ініціативу організації такого заходу та надану можливість родині ознайомитися зі спадщиною С. Й. Петрова.

До відтворення професійного портрета С. Й. Петрова долучилися зі своїми спогадами бібліотекарі, котрі свого часу мали нагоду разом з ним працювати, – ветерани НБУВ – провідний бібліотекар обмінно-резервних фондів **Вікторія Кабкова** (у Бібліотеці з лютого 1960 р.) та бібліотекар І категорії відділу бібліотечних зібрань та історичних колекцій **Марія Рубльова** (у Бібліотеці з 1949 р.).

Про становлення С. Й. Петрова як бібліографа та книгознавця, його плідну діяльність на посаді завідувача відділу рідкісних та цінних книг у стінах тодішньої Державної публічної бібліотеки УРСР йшлося у виступі директора Інституту книгознавства НБУВ, доктора історичних наук **Галлини Ковальчук**. Вона поділилася враженнями від занурення у вивчення архівних документів, які, за її словами, по-особливому розкривають історію нашої Бібліотеки, відділу стародруків та рідкісних видань і особистий внесок Степана Йосиповича Петрова. «... Я перечитала величезну кількість документів із архіву нашої бібліотеки – звітів, протоколів, відповідних записок – і досі перебуваю у полоні незабгненних відчуттів від того, як багато зробила ця людина для Бібліотеки та книгознавчої і бібліографічної науки! Він прийшов сюди сімдесят років тому ще недосвідченим 30-річним працівником і за кількадесят років зробив непомірно багато, і ми ще мало про це знаємо».

Нові штрихи до портрета Степана Йосиповича додала (за словами Г. Ковальчук, «Петров: сьогодні») завідувач відділу стародруків та рідкісних видань Інституту книгознавства НБУВ, кандидат історичних наук **Наталія Бондар**. Особлива увага вченого до досліджень давніх пам'яток

книжкової культури, зауважила пані Наталія, відбилась у його висловлюваннях. «Вивчення стародруків має виняткове значення для вивчення питань історії національної культури, побуту і мови», – наголошував свого часу С. Й. Петров. Створені під його керівництвом друковані наукові каталоги стародруків (*«Книги гражданской печати XVIII века: каталог книг гражданской печати, хранящихся в Государственной публичной библиотеке АН УРСР»* (1956); *«Славянские книги кирилловской печати XV–XVIII вв.: Описание книг, хранящихся в Государственной публичной библиотеке АН УРСР»* (1958); *«Книги первой четверти XIX века: каталог книг, хранящихся в Государственной публичной библиотеке АН УССР»* (1961), *«Книги гражданского друка, видані на Україні, XVIII – перша половина XIX ст.: каталог»* (1971)) детально розкривають фонд НБУВ і є безцінним джерелом з історії книгодрукування в Україні та Росії XV – початку XIX ст. *«Актуальність цих праць не втрачена і понині. А започатковані Степаном Петровим традиції укладання наукових каталогів сьогодні активно підтримують фахівці відділу стародруків та рідкісних видань»*, – запевнила Наталія Бондар.

Про внесок С. Й. Петрова у формування бібліографічного репертуару української книжки та результати багатотомного ретроспективного бібліографічного проекту *«Книга в Україні. 1861–1917»* розповіла науковий співробітник відділу національної бібліографії НБУВ, кандидат історичних наук **Ірина Лиханова**. Вона, зокрема, нагадала, що основу покажчика склала зібрана Петровим картотека видань, надрукованих українською та російською мовами в Україні протягом 1861–1917 рр. Праця була копіткою, обсяги картотеки зростали, і до цієї роботи були залучені й інші члени родини, зокрема син – Сергій Степанович Петров, який довгі роки після смерті батька зберігав картотеку. Дев'ятнадцятий, останній, випуск покажчика *«Книга в Україні. 1861–1917: матеріали до репертуару української книги»*, підготовлений відділом національної бібліографії НБУВ, побачив світ наприкінці 2016 р., – повідомила бібліограф.

С. Й. Петров вдало поєднував наукову й педагогічну діяльність. Про особливі грані його педагогічного хисту йшлося у виступі професора Київського національного університету культури і мистецтв (КНУКіМ) доктора історичних наук **Тетяни Новальської**. Він викладав історію видавничої справи та історію журналістики в Київському державному університеті, потім – у Київській філії Львівського поліграфічного інституту. Читав курси історії книги та бібліотечної справи в Київській філії Харківського державного інституту культури, що з 1968 р. стала Київським державним інститутом культури (нині – КНУКіМ), де був першим деканом бібліотечного факультету, посадив посаду завідувача кафедри бібліографії.

Степана Петрова добре пам'ятають і шанують як толерантного і мудрого наставника його колишні студенти і послідовники, – сказала професор Новальська.

Присутня на читаннях завідувач кафедри бібліотекознавства та інформології Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор наук із соціальних комунікацій **Олена Воскобойнікова-Гузєва** висловила свої міркування щодо особливої значимості заходів на вшанування особистостей, котрі творили історію і закладали традиції Бібліотеки, якій незабаром виповниться 100 років.

«Сьогодні було дуже тепле й водночас професійне зібрання. Я зворушена. Мої онуки також слухали про свого прадіда. Така непересічна подія в нашому житті», – написала згодом Валентина Пашкова на своїй сторінці у Фейсбучі.

Poperechna Lidiia Andriivna

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Scientific readings in the Institute of Book Studies of VNLU in honor of bibliographer and bibliologist Stepan Yosypovych Petrov.

Поперечная Лидия Андреевна

Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского

Научные чтения в Институте книговедения НБУВ в честь библиографа и книговеда Степана Иосифовича Петрова.